

Budoucnost

Analogicky lze však postavit jinou, zčásti podobnou, ale ve skutečnosti nesymetrickou otázku: co s budoucností, která nechce přijít? Takto lze ovšem otázku postavit jen za předpokladu, že čas nechápeme jako prázdné kontinuum, které se setrvačně (kauzálně) odvíjí bez ohledu na to, čím (jakým skutečným děním) je „naplňován“, nýbrž že jej chápeme v nerozborné spjatosti se skutečným děním. „Kauzální“ následky toho, co předcházelo, jsou jen jednou ingrediencí toho, co přichází. Tato „součást“ budoucnosti představuje pouhý materiál, který je sám (ve své setrvačnosti) naprosto závislý na čase, který má k dispozici. Čas, nezbytný k tomu, aby mohlo dojít k přechodu od „příčiny“ k „následku“, není ani součástí kauzálního nexu, ani jeho produktem, nýbrž naopak podmínkou a předpokladem. Příčina, která nemá dostatek času k tomu, aby vyprodukovala svůj následek, se vlastně ani nemůže stát příčinou (neboť příčina je ex definitione příčinou nějakého následku). Např. virtuální částice nebo kvantum se jen výjimečně může stát příčinou, a to pouze za předpokladu, že se setká v nejvyšší časové i prostorové blízkosti s částicí nebo kvantem reálným, které jim potřebný čas poskytnou ze „svého“. A to, co platí pro dění individuální „pravé události“ (ať už reálné nebo virtuální), platí i pro nejrůznější society událostí (tj. něco mezi pouhou agregací událostí a integrovanou super-událostí); v takových případech se ovšem čas strukturně proměňuje, z budousti se stává budoucnost a z bylosti minulost. Individuální čas se tak stává časem společným, „kontextuálním“, relativně (tj. ne zcela přesně) synchronní sférou, chronosférou. A právě za těchto okolností dostává naše otázka vyostřenější rysy. To, čemu tradičně říkáme „čas“, je založeno v přicházející budoucnosti. Augustinova slavná pasáž o tom, jak nedokáže pojmově uchopit, co to je čas, je nerozlučně spjata s chápáním budoucnosti jako toho, co není (tj. co už není). Budoucnost nelze myšlenkově uchopit jako „jsoucno“. Co to však znamená? Všechna jsoucna jsou v našem dnešním chápání vlastně událostným děním (řečtí filosofové si ovšem jako první a nejzávažnější kladli otázku, co trvá uprostřed všech změn a vší proměnlivosti – my dnes už až na výjimky víme, že věčná trvalost je pouhý pomysl, ale ve skutečném světě nic věčně trvalého není), což znamená, že všechna jsoucna jsou bytostně závislá na tom, co není, tj. co není jsoucnem, co se (ještě) nestalo, ale co krok za krokem přichází, co nastává.

(Písek, 000705-2.)